

ви) равнища, помежду голѣми рѣки, отъ една страна иматъ полза, а отъ друга — вреда; отъ изобилната вода тѣ са ползуватъ съ изобилни плодове, що ги запазватъ отъ оскудността (сиромашията), която е една изъ главнитѣ причини на ранна смъртъ, инакъ мочорливото землище разнося нездрави, влажни испарения и разваля въздуха, що дишаме. Залудо човѣкъ има изобилна храна отъ такивато „обстоятелства“, когато нечистиятъ въздухъ го трови на сѣко поеманіе дѣха си. Но и за това разумнитѣ хора сж намѣрили леснината за премахване на злото, — да издигнатъ насипи, да раскопаятъ трапища (вади), презъ които са оттича водата, като ѝ са даде правилень ходъ. Течната, бистра, вода е полезна за здравіето, защото разхлаждава въздуха, дава му лѣтно време умѣренна влага и улеснява човѣка да държи тѣлото си чисто и своятъ домъ. А мъртвата или нетекуща вода, наопаки, похабява здравіето ни, защото лесно са вемердява и напѣлнюва въздуха съ сѣкакви заразителни миризми.

Еднакво и сухото, пѣсчливо, землище е вредително на здравіето; освѣнъ че по таковато сухо мѣсто не вирѣятъ растения, и тамъ у хората върлува оскудностъ отъ храна и проч. нѣ още човѣкъ е изложенъ на една гола топлина. Такива мѣста скоро са нагрѣватъ отъ слънцето, а нощѣмъ изведнѣжъ истиватъ. Та споредъ това човѣкъ са поболѣва.

Най-сетнѣ, казва писачътъ, като причина на неджгавѣ и кѣсъ животъ на човѣка е недостатѣкътъ на вода или пѣкъ нездравата вода. За това болничави хора отиватъ кѣдѣто има чиста, изобилна вода и тамъ си подкрѣпнятъ здравіето.

Тѣзи сж на кѣсо „Обстоятелствата“, що са намиратъ у природата, дѣто човѣкъ, ако е кадѣренъ, може да премахне вреднитѣ въ полза на своето здравіе. Сега да видимъ и ония причини, що са намиратъ въ общественниятъ животъ на хората, и които можатъ да са премахнатъ съ волята и залѣганиято на сѣки членъ изъ това общество.

Помежду тѣзи на първо мѣсто стои неджгавщината на родителитѣ, като причина за сѣбесяване на човѣшкиятъ животъ. Да не поменуваме тука ония майки, които болѣдуватъ отъ неизлѣчими болѣсти, што оставятъ слѣдъ себѣ си неджгави и неспособни за животъ дѣца — такивато майки оставятъ за наслѣдство онуй, що сж и сами наслѣдили отъ тѣхнитѣ родители (особен-